

Віктор Боуко

ЗАЗИМКИ

Вірші

ББК. 84 Ук 7-5
Б 77

Рецензент
В. І. Міщенко

Нова збірка віршів Віктора Бойка присвячена духовному світу людини, який розкривається в різних проявах і подіях сучасності. Знайшла відтворення у віршах і проблема відповідальності за історично минуле, культуру народу, за чистоту навколишнього середовища, за мирне небо над планетою.

Новый сборник стихов Виктора Бойко посвящен духовному миру человека, который раскрывается в разнообразных проявлениях и событиях современности. Нашла отражение в стихах и проблема ответственности за историческое прошлое, культуру народа, за чистоту окружающей среды, за мирное небо над планетой.

ISBN 5-7766-0167-3

© Віктор Бойко, 1990

Віктор Бойко
ЗАЗИМКИ
вірші

Харків «Прапор» 1990

---

* * *

Бн касэ се фэчя тот май фриг...*
Силвия Челак

Хвиле холодна,
чом тобі сю ніч не спиться?
Берег порожній
пильнують сліпі ліхтарі...
З літа озвалася
вкрай наполохана птиця,
ніби дістав її
осені зоряний шріт.

В зазимках сивих
запах крила заметілі —
вдіяти годі щось
проти облоги зими.
Але прислухайся —
в грудях безкрилого тіла
птиця прокинулась,
б'ється у ребра крильми.

Так, певно, й жити
в світі оцім самотнім,
душу не вразивши
об аксіомний поріг —
птиці підстреленій
впасти мисливцю під ноги,
Птиці Летючій
треба триматись вгорі.

---

* В хаті ставало все холодніше.. (молд.)

ЗА ТРИДЕВ'ЯТЬ ЗЕМЕЛЬ

Та була в дядька згорблена клуня,
згоріла сама.
Під вікном чорнобривці манюні
були та й нема.
За горілку невістка сина лає
на півсела,
тільки в дядька на ню немає
ні краплі зла.
Усе як треба — богу дякувать.
Синьооко кліпає газ.
Не померти з голоду дядькові,
не страшна юга.
Антенa їжачиться над цинковим дахом —
кольоровий екран.
В гаражі — авто. Злидні прахом.
А в нього — жура...
Ой не жаль дядькові згорблену клуню,
згоріла ж сама.
Тільки от чорнобривці манюні
були та й нема.

ДЗВІНИЦЯ

Обштукатурили і вкрили —
стоїть красуня, як нова.
У реставраторів варила,
напевно, добре голова.
До туристичного сезону
внесуть її в путівники,
згадавши про Наполеона
і кралевецькі рушники...
Але ж дзвіниця — не каплиця,
і як, небозі, бути їй,
коли навкруг фасадолиці
чужі, свої та нічії.
Вона від божої роботи
давно й відвикла далєбі,
та як прожити без турботи
у кам'яній оцій юрбі!..
Їй тисячапудовим дзвоном,
що хтось його лихий украв,
горить малиново й червоно
вночі та вранці небокрай...
Вона багато б розказала,
вона зуміла б розпізнати
з-під усмішок зміїні жала...
Чи німота — її вина!
На белебні далеко видно.
Очей дзвіниця не змика.
Мовчить. Хоча ніхто ж не скривдив?!
Як голова. Без язика.

* * *

Не сплять готелів лейденські банки□
де поцілунок, мов електрозварка,
де в лицедійствах не мої ремарки,
а в діалогах не мої думки.
Тут вправі стерегти мою мораль
до всього звиклі чергові готельні
з очима, наче надважкі гантелі,
якщо я не міністр чи генерал.
Я обійду цих ланцюгових псів
і за якимись білими дверима
знайду тебе без парика і гриму,
щоб лицедійства скасувати всі.
І будуть прислухатися до нас
чужі — такі байдужі! — діалоги,
і буде місяць, од роси вологий,
проситися до нашого вікна...
Та де воно? А може, й не було?
І все оце лиш для казок та віршів,
і то не я, а хтось забутий інший
твоїх листів чека в глухе село.
Листам залишу їх сумнівну вартість,
а там: на сполох вдарять солов'ї —
позичу в сина акварельні фарби
і буду очі малювать твої.

ЛІТНІЙ ПАН

Здригнеться час, немов струна
в прифронтовій нейтральній зоні.
Я — тихни кущ. Я — бузина.
Десть па узліссі. На осонні.
Гіркий мій сік. Не поспіша.
Мов кровообіг в теплих жилах.
І прорізаються душа.
Отак, як ви про зуби вчили.
Звичайний кущ. Які права?
Хтось ягоди терпкі обірве.
І потолочена трава
моїм поплатиться довір'ям.
Ото і все. Іще хіба
щось чудернацьке волохате
на стежку буде видибать,
сопілку схоче змайструвати.
То літній Пай. То лісовик.
А в мене, бач, осіння пісня...
Та він запитувать не звик.
Бо Пан і все. Начальство, звісно,
В повітрі зробить антраша.
Він цап? Він бог! О, мама міа!..
Сопілка — то моя душа.
Нехай зігра. Якщо зуміє.

ОЖЕЛЕДИЦЯ, 1982

Вздовж слизького тротуару,
повз кав'ярні, соцзабез —
ви куди? У мемуари?
Ні. Відшукуєм себе.
Хтось відлунням озоветься,
хтось до чаю погука —
на чоло раптовим вето
ляже лагідна рука.
Нам не треба коліскових,
хай би просто хтось мовчав,
а коли й промовив слово —
не сокирно з-за плеча...
Виростають вгору стіни —
тиша стежки не пита.
Тільки сніг і тільки іній,
білий, наче сліпота.
Хоч шукайте, хоч гукайте,
доки в горлі задерє,
всюди бита ваша карта —
день зачинених дверей.
Може, з кимсь порозумітись
вам хоч жестом припече?
Дисертації і звіти —
день зачинених очей:
синіх, сірих, навіть карих —
незворушний холодець...
Потім? Потім прийде кара —
день зачинених сердець.

ХЛОПЦІВ БЕРУТЬ В АРМІЮ

Наскочать вітри-татари,
хвіртки в тулумбаси вдарять,
зберуть кочівниці-хмари
плачі усіх матерів.
І світ потемніє білий
в очах землі-породіллі,
і пасма її поріділі
розпатла сердитий грім.

У зливи потреба нагальна,
мов січ козаків з поганими
шаблюками, ятаганми —
лиш блискавки по землі.
І скіфська бабуся квола,
що вже заросла травною,
хитатиме головою:
— Отак і милий поліг...

А на вокзалі поруч
дощ прибиває порох.
Поїзд прибуде скоро.
Стрижених забере.
Слізно мамам — чи вернуться?
Вірять дівчата — вернуться!..
Хлопці гукають:
— Вернемось!
Поїзд спішить вперед.

* * *

І мати зітхне: слава богу...
І батько про справи спита,
коли я вернусь до порога
із мандрів по дальніх світах
І де мене тільки носило,
і що там зі мною було,
і пасмо з'явилося сиве,
і зморшки лягли на чоло...
Про все говоритиму довго,
аж поки збагну — суєта!..
І мати зітхне: слава богу...
І батько про справи спита.

ХРАМ ТРЬОХ ВЕРШНИКІВ У ГОРАХ КРИМУ

Не знаю, чи молилися сармати.
Кому вклонялись скіфи, я не знаю.
Хоч названо істориками дати,
хоча вже й Трою розшукали навіть...
І можна приміряти саркофаги,
і пектораль полапати очима,
сприйнявши не де-юре, а де-факто
трьох вершників у храмі у пречистім.
А хто вони? Святі? Чи просто вої,
що вміли чути першими тривогу,
бо, певно, добре кожен з них засвоїв
надіятись на себе, не на бога.

Коли хозари дерлися на скелі,
чіпляючись зубами за коріння,
і їх старший уже наповнив келих,
щоб чергове обмити впокоріння,
три вершинки являлися, як вихор,—
і в оборонців сили вистачало
на зло смертям не вірити в безвихідь,
але безмежно вірити в начало
живої пісні серед крові й муки,
зелених пагонів серед пожежі,
а може, й усмішок своїх онуків.
Бо так в начало вірили безмежно,
що, мабуть, не повірили б сармати
і скіфи чи повірили б, не знаю,
хоч названо істориками дати,
хоча вже й Трою розшукали навіть...

Списи й мечі устигли спопеліти,
а вершникам світилися чисті далі,
а вершники летіли крізь століття,
та раптом... на скаку спинились. Стали.
Якийсь акселерат без інтелекту
хлюпнув у вічі чорного гудрону
для більшого комфорту чи ефекту
присутніх з ним істот людського роду,
що навчені «підкорюють природу»...
Такі палили тоннами ікони,
їм теж доступні всі скарби народу
за пунктом всенародного закону.
Хозари не подужали й татари
в начало віру не взяли на приступ...
В двадцятім віці не чекалось кари

трьом вершникам у храмі у пречистім.

А що ж коли та зчиниться тривога,
а що тоді робити бідним воям?
Надіятись на себе, не на бога! —
з них кожен добре істину засвоїв.
Рубатимуть наліво і направо!
Як пояснити, що свої навколо?
Вони не бачать, в них же зір украли,
та ще й сучасної не знають мови...
В епоху НТР, космічних ліній,
стандартно віруючий тільки в гени,
впаду я серед світу на коліна,
верни їм очі, сило незбагненна!
Верни нам душі, їх же треба мати!
Зміцни нам віру — хай в душі палає!
Не знаю, чи молилися сармати.
Кому вклонялись скіфи, я не знаю.

* * *

Дівчата вишивають рушники
до нитки нитка і до пісні пісня —
і хрестикам на полотні не тісно,
і гладь ляга розлого з-під руки.
І дні пірнають в тихі вечори,
де «я з тобою на рушничок стану»,
якщо з ординського лихого стану
стріла не викреше мій смертний крик.
Дівчата вишивають рушники,
а мати вишива мені сорочку,
щоб біло й червоно було синочку,
щоб чорно не було, хова нитки.
Махне з дитинства білими крильми
сорочка не одягана ні разу.
Вона на мене не трима образи —
і шле звідтіль тепло серед зими.
З музейних стендів-келій рушники
ченцями усміхнуться блідолицо
білявій вишиваночці-черниці,
були ж веселі, хвацькі парубки.
І прийде мати посеред сльоти.
І крикнуть гуси. І в світанок кануть.
І зажурюся я за рушниками.
Та в монастир не хочеться іти.

ОТАМ, НА РОЗІ МИРУ І ВІЙНИ

Ми топчемо комусь саманну хату –
в ній тепло буде в зими снігові,
доволі хліба і дітей багато,
й кімнат у хаті буде цілих дві.
Заміс густий і колеться солома,
щербатий дядько пісню вже завів —
напевно, він для хати знає слово.
В ній тепло буде в зими снігові.
Дивлюсь: моя випростується мати,
неначе бачить — там, серед завій,
доволі хліба і дітей багато —
були б усі здорові та живі.
Та що ви, дядьку, плачете! Не треба...
Як глей густий — візьму води, поллю.
Я скоро, скоро виросту до неба
і вам «подушечок» тоді куплю.
І всім, усім. А ви співайте, дядьку,
невже вам так дались ті Соловки?..
Ви чуєте? Сусід узяв двохрядку.
А в нього ж пальців п'ять на дві руки.
Баби зберуться — около побілять.
Рівненько призьбу підведуть дівки.
І весь куток — даремно, що неділя, —
вітатися не буде навкидьки...
Бо так скажено витина двохрядка
отам, на розі миру і війни,
бо сльози витира щербатий дядько,
бо сироти — то і його сини.
І що дарма журитись та зітхати:
учора, нині, доки білий світ —
ми топчемо комусь саманну хату,
в ній тепло буде в зими снігові.

* * *

День як вечір. Вечір — ніченька.
Ніде дітись од сльоти.
Лиш собаки — друзі лічені
та іще твої листи.
Я до них озвуся вдосвіта.
Я із ними пожурюсь.
Ніби ніч прожив без дозволу
по чужім календарю.
Зайдеться сорока лементом
і чкурне навіткача.
Не виходить в нас полеміка —
треба перекладача.
День як вечір. З ним пораджуся.
А чи може, навпаки?..
З зарубіжного відрядження
повертаються шпаки.

* * *

Я Вас любив, як донечку свою,
із мудрістю у слові, не в любові.
Я Вас беріг, як пісню солов'ю.
Отак собі жили у ній обоє.

І деь од поцілунку до сльози
дві зіроньки ставали дві ожини...
А що б я вдіяв проти лютих зим?!
Я Вас жалів. Жалів, немов дружину.

Ви ще отут. Ізліва. Живете.
Нову оселю погляд Ваш засватав.
Я все хлоп'як. А білий світ росте.
Вас шанувати б, наче рідну матір...

* * *

Неначе в різних НЛО
мчимо врізнобіч по орбіті,
а те, що звали білим світом,
вже білим снігом замело...

І далина, мов глибина,
в якій лише всесвітній холод.
Орбіта все-таки одна.
Коли зустрінемося? Ніколи?!!

В НІЧ НА 9 ТРАВНЯ

Він зайшов — напідпитку трохи —
фронтвик із німечним тілом
та й спинився біля порога,
а в руках цигарка тремтіла.
Щось розказував довго й нудно,
кулачками бив себе в груди
і кричав, закопилівши губу,
як в бою, по-солдатськи грубо...
Лиш одне зрозумів я з того,
що десь там, за чужим парканом,
розбудила зірка старого,
з жерсті зроблена його руками.
Стовпчик просто, мов кіл осиковий,
не пішов на сторчовку в стіни —
«куля-дура» по світу никала,
кум житло отримав постійне...
Спільну ж хату ставити думали
на два виходи з кумом разом —
хай на схід були б вікна кумові,
а на захід його — не в образі...
І комусь відомстити б треба,
тільки часу, жаль, не зосталось —
стало нашим з учора небо
над уже нічийм рейхстагом...
Він пішов — напідпитку трохи —
фронтвик із німечним тілом.
За вікном та біля порога
зірки дві ще довго тремтіли.

* * *

Він поглянув на мене, вернувся
і прибив мені вішалку нижче...

Ф. Костромітін

Поет, немовби в оправдання,
всміхавсь, а усмішка журна...
Я мав його перекладати
для публікації в журнал.
Дві книжечки, тонкі, пожовклі,
вели до нього в ніч мене —
війни страшна татуїровка,
я все боявся, спалахне.
І балалайка саморобна
наярювала в три струни,
і був поет мій самородком
у чорнім згарищі війни.
І старший брат із ним прощався
й не повертався із журби,
і сорок років вибачався,
що низько вішалку прибив.
І розчинялися ворота,
і ширшав двір, і вищав світ,
і усміхалося навпроти
червоне сонце у траві.
Поет, казали, був ніяким —
мовляв, ні зла в нім, ні добра.
А я не знав. Я просто плакав,
немов його найменший брат.

* * *

Мої знайомі — пси сторожові —
свій хліб насущний заробляють горлом,
відсутність хазяїв не стала мором,
усе-таки лишилися живі.

Та от біда — декоративний рід
у моду входить і зростає попит...
Той справжній пес, що прикрашає побут,
той — ні до чого, що тебе стеріг...

Похрипли, повтрачали голоси —
окраєць, жаль, перепада нечасто.
Вони собі тепер бродячі пси.
А хто мені? Та друзі по нещастю..

* * *

По вулиці Ганни котилася тиха підвода,
і сіре відлуння сідало на вогку траву.
Візник натомився, що вже й голови не підводить.
Кульбабку, не скарану колесом, я не зірву,

А може, того візника звали просто Микита
і хата його там за рогом — біліє стіна,
де вікна дбайливо забрали хмарки із блакиту,
бо що як сьогодні прання затіває в о н а ?..

Під вечір у коника сивою зробиться грива,
а Ганні ловитиме зорі в криниці відро.
...Хлопчина замислився —
певно, вишукує привід
зайти у жіночий гуртожиток біля метро.

* * *

Од місяця до мене стежка
по хвилях чорних пролягла,
а я сиджу, за світлом стежу,
не відчуваючи тепла.
На кого недругам пеняти,
що навіть в нору злу й лиху
я неодмінно опинявся
в тепла і світла на шляху.
Не в щедрій казці світлі чари
мене маніжили теплом,
а добрі люди зустрічали
із світлим сонячним чолом.
А стежку місячну відносить
і слід од сонця по воді.
За світлом стежать русокосі
і кучеряві, й молоді.
А ночі вже холоднуваті,
а небокрай заволокло.
І час надходить оддавати,
хоча б не світло, а тепло.

ПОХОРОН
БАТЬКА

Самотньо.
Порожньо.
Вдовино.
Рук невмирущих
заповіт.
І тільки чорна хуртовина.
На білий світ.
На цілий світ.

* * *

Померлих незворушно поминають.
Але ж мені він батьком залишиться.
І тліє, не горить вологе листя,
цю яблуню із ним саджали, знаю...
У листопаді яблук не чекають,
зими хіба що? Так сама надійде...
Землиця пухом?.. а земля, мов камінь.
Приходжу в гості, та зустрійтесь ніде.
Стою у купі листя по коліна,
а мамин профіль у віконці темнім.
Із неба пада й кружеля пір'іна.
Чия вона? Жар-птицина, напевно...
До мене вчора приходило
велике щось, мов Хрещатик.
Закривсь од нього негодою,
воно хотіло кричати.
Якби ж то небо не хмарилось,
зірки почули б, звичайно...
А так — намагався марно я
його втихомирити чаєм.
Я був такий собі сірий,
хоч мною очі зав'язуй.
Усе хотів його змірять
нитками з свого запасу.
Точила мене по крапельці
дуже вже завтрашня старість —
чогось не повинно трапитись,
а те, що малося, сталося...
І голову Байда звів
під лютими канчуками,
й між хмарами блиснув місяць
пикою Чингіс-хана.
Собаки навіть замовкли всі.
Воно мене грамоти вчило —
батьківською самотністю.
маминими очима.
А я відмахнувся зопалу
у страху своїм недолугім.
І шибка прозоро зойкнула —
а що, як не прийде вдруге?!

* * *

Скажіть, у вас була в житті Ассоль
з руки легкої Олександра Гріна,
ідо душу вашу, ніби зірка, гріла
крізь нетутешній нездійснимий сон?..
Вона стояла на краю біди
посеред лихоліття вселюдського —
рік тридцять сьомий вже лишив сліди,
рік сорок перший буде ще нескоро.
Вікно темніє в Слові. То її.
Як дивно говорити — в Слові вікна!..
А вже в пісні понадимало віхол
і там позамовкали солов'ї.
Та скоро буде новорічний бал
у залі і святковім, і тривожнім,
у ноті, в жесті, навіть в слові кожнім,
коли тебе запрошують на вальс.
І зайде тихо дівчина Ассоль,
і пропливуть нестримно її безборонно
крізь погляди надійні, мов ласо,
Яновського вітрильники червоні.
Ударить в них упертий трамонтан,
і впевнений засвітиться надія,
що черга колись все-таки надійде
в душі людській відкрити океан.
В блакитнім дні блакитний сніг літа.
А де ж оті вітрильники? Немає?..
І в кого була дівчина ота?
У нас у всіх була! Я твердо знаю.

* * *

Не впізнаю твоє лице
на випадковій фотокартці.
Не признаюсь тобі про це
в листах, яким не написаться.

Кімната в темряву воста,
гуде у ній порожнім глеком.
Отак, неначе сніг розтав,
а до весни іще далеко.

* * *

Бува, ходжу собі по вулицях,
переживаю і хвилююся
за всіх, що стрінуться мені.
Так іноді здається, можу я
допомогти сьогодні кожному,
хоча і сам не на коні.

Той поспішає на побачення,
а цей — отримати призначення,
до школи дід маля веде.
А я ходжу собі по вулицях,
переживаю і хвилююся
за всіх сьогоднішніх людей.

Куди ви, дядьку із чувалами,
і як вам сю ніч ночувалося —
напевно, снилися жнива?
А ви звідкіль, з реанімації?
І вам відома інформація,
що ваша матінка жива?

Навстріч з веселими музиками
весілля із-за рогу викотить —
гав, перехожий, не лови!
А на коні чи варто кожному?
От я, наприклад, вірш виходжую,
у ньому житимете й ви...

* * *

Неначе вперше бачу знімок —
колоду взявши на плече,
Ілліч несе її беззмінно,
а та плече йому пече...
Давно вже став суботник святом,
а ми вождю найтяжчу з кар —
но-більшовицькому затято
тримай отой страшний тягар.
Заговорило навіть фото:
«Отак попробуй, понеси!
А хто ж колоду ту підхопить,
коли йому забракне сил?»

* * *

В моєму селі на вокзалі годинник —
я бігав до школи, вивчав циферблат
і вірив, що стане все'дно на годині
опісля розрухи, розладдя, розплат...
А хмари насунуть — вітри їх розвіють,
і всім пощастить у дорозі, в житті...
З тополі найвищої видно ж Росію,
а що вже Україну, так ту й поготів.
Комусь нетутешньому дивно з незвички —
границя і раптом отам, за ярком!..
А нам щосвітанку швидкі електрички
звідтіля «заграничне» везли молоко.
Та щоб і русяві були й білолиці
і там дітлахи, як в моєму селі,
везли за границю дзвінкі молодиці
на совість в селі моїм спечений хліб.
По цей бік, по той бік однакова втома
у небо зірки забирала з зіниць —
і снилось мені (я ще був несвідомий),
що в білому світі немає границь.

* * *

Я жив, пригадую, в Москві:
відрядження — не відпочинок.
Ще пса з бездомними очима
погладив там по голові.
І землячок при бороді
запрошував у гості щиро,
неначе замінивши вирок
гостиною в порожній дім.
Там, певно, ще банкет буя,
де тости колективно мудрі
і де в ущерб літературі
пляшки здаватиму не я.
Рояль. Гречанка молода.
Усе тече. Не все минає.
«Гори, гори, моя звезда!»
«Не пробуждай воспоминаний».
Готельні двері, наче лід.
Дзвіниці, площі, вищі сфери...
І пес біжить за мною вслід,
і жалібно шкребеться в двері...

* * *

Ми копали яму вчотирьох —
нас чотири і кутків чотири...
Для чиєїсь вічної квартири,
що тісна, мов повоєнний льох.

Ми — здорові молоді дядьки —
один перед одним бадьорились
(справа нам ще й не така корилась!),
і летів угору глей глевкий.

Сутінь цвинтарем повзла липка,
й ми спинились, думаючи з жахом,
як тут, хай і мертвому, лежати
одному у чотирьох кутках!..

* * *

Я довідатись якось хотів,
скільки ж нам випадає життів...

І книжкове, й казкове.
І те, що звабливим екраном цвіте.

В чергах та у високих фойє.
Вже й лікарня задарма дає.

А парадне, трибунне життя,
в планах, звітах,
«потрібних» статтях.

Часом і — вдалині від сім'ї —
там, де вічно живуть солов'ї.

Кажуть, десь потойбічне ще є.
А коли ж його жити своє?..

* * *

У віночках сидять дівчата,
в них несумно очі з-під брів —
рік за підписом тридцять п'ятий,
ще не мій, довоєнний рік...
Моя мама на тому фото
ще красива і молода,
сам фотограф явив охоту
бути з вигадкою в ладах —
і сміється «моряк» чубатий
між дівочих русявих кіс,
ніби він вже боярин батьків
чи на свайбі мастак-гармоніст...
Але зна об'єктив-зануда,
що розтане віночок-німб,
буде хустка на свято й будень
білим світлом, що у вікні.
А його ж лише куций клаптик —
годі втримати у руках,
ніби щойно світанок ластивсь,
схаменулась — уже смерка...
І кого тут будеш вмовляти,
щоб у маминій стороні
не селилась на дні шухляди
чорна хустка на інші дні!
Поки тихо в світанку сизім
й сивий дощик не накрапа,
назбирати б із мамою хмизу,
щоб узвар буряковий пах
і мені, малому хлоп'яті,
ще й не снився б віночок-німб,
біла хустка на будні й свята,
чорна хустка на інші дні.

ЩЕ РАЗ
ПРО ЗНАКИ ЗОДІАКУ

Я пам'ятаю знак крайця
й солоний дрібки солі знак,
і знак фабричний на кухвайці,
яка була на всіх одна.
І знак холодного вокзалу,
й колодязного журавля,
й картоплі знак із піддувала,
що парувала, як рілля.
І знак саманного сараю,
де ми жили, мов у раю,
хоч він далеко був од раю
у голодовки на краю.
А всі сузір'я зодіаку
світилися тихо угорі.
І вив, здихаючи, собака
на спорожнілому дворі.

* * *

І ялинка, й дівча зелене
так пухнасто цвіли в метро,
що й дядьки — облетілі клени –
перестали жаліти про
щось високе і невтоленне,
щось глибоке, немов Дніпро...
Бо ж ялинка й дівча зелене
так пухнасто цвіли в метро!

* * *

Вже вечірнім людям поробилось сонно,
в кожній хмарини стало по зорі...
Лиш не спить калина, світиться червоно
із мого дитинства у чужім дворі.

* * *

Так досить часом крихітки тепла
бодай у слові поміж фраз квітчастих,
щоб ти світився крізь мороз од щастя,
мов білка біля повного дупла.

Грудневий день.
Здається, двадцять п'ятий.
Стоїш, неначе зрубана сосна,
що вже для буднів одійшла вона,
та не вдалася кроною для свята...

* * *

А завтра все буде, як завтра...
В учора — сьогоднішній біль
тече, наче річечка Ятрань...
— До завтра! — гукаю собі.

ЕЛЕГІЯ ДУНЬЧИНОЇ ЛЕВАДИ*

Не смійтеся, тітко, що нас ваша диня чека
і світиться боком од усмішок майже дитячих.
А тихій бджолі так сподобалась смагла щока,
їй навіть злітати у вечір липневий цей лячно.

Вона пам'ятає удосвіта сивий баштан,
де між полинів, наче поміж віків, заблукала,
їй сниться вже, мабуть, що в липовім цвіті літа,
а значить, росте собі й вірить, що світ не лукавий.

І що їй од того — це ранок, це вечір, це ніч,
як пахне щока чиясь динями і полянами,
і що нам до того — в малій чи великій ціні
базарне побачення нас із далекими нами!..

У п'яти пече не бруківка, трава молода,
і гусоньки плинуть — куди ж ви, ще осінь далеко!.. —
і тихі дівчата, як лопанська тиха вода,
і в кожному хлопцеві їм одгукнеться Телесик.

Не смійтеся, тітко, із дивних оцих базарян,
змахнувши з щоки чи бджолу, чи сльозу ненароком...
Життя догорить, як полинно-базарна морока.
Та жалко, що мед на губах, наче вечір оцей, догоря.

---

* Дуньчина Левада — давня назва нинішньої території Центрального ринку м. Харкова.

* * *

Ти переходиш у пам'ять.
Я переходжу в осінь.
Світ переходить у пагін —
дощику, дощику просить...

* * *

Вже на проспекті вимкнуто вогні,
а щось таки не відпускає спати —
чи погляд чийсь, чи соняшник лупатий,
чи, може, ще позаторішній сніг.
О, скільки б він повідновляв слідів —
до мене поспішав хтось, я до когось —
будинок наш гойдається, мов колос
поміж осонь і поміж холодів.
Він пам'ятає кроки, і уста,
і зернятка, що колоска тримались,
а їх лякала осені тривалість
і сніг отой, що вже давно розтав.
Він їх забув. Вони і поготів.
Я чую: гойдалка з-під вікон скрипне,
неначе хтось ішов, спинився, скрикнув,
в позаторішнє літо полетів.

* * *

Та електричка-ріка
плавно пливла собі звичним маршрутом
з вчора у завтра, із радості в скруту,
орієнтуючись не по зірках.

Там під віконцем сидів
найтривіальніший дядько на світі,
віз він хлібину дружині і дітям.
Очі примружені, брови руді.

І хвилювався чомусь,
і на зупинках підводився з місця
так, що ріжечком торкав його місяць
крізь ворухну завіконну пільму.

Що не проспати хотів
дядько отой із бровами рудими —
радість півсонну своєї родини,
а чи себе у єдинім житті?

Як я йому співчував,
як я хотів, щоби він не спізнився,
може, в цю мить щоб узяв та й наснився
тим, без яких він торішня трава!

Навіть було не з руки
бачити, як він вдивляється, ніби з розпуття,
в себе колишнього, в себе майбутнього,
в себе по той бік ріки...

ВІРШ,
ТАК І НЕ ПРОЧИТАНИЙ
ТЕТЯНІ ШАМРАЙ

Ми — чотири стіни
вітрячка, де маленький мірошник
так сумлінно працює
і вірить у завтрашній день,
що залітним вітрам
запізнитись не можна нітрошки,
по дорозі до нього
не можна діватись ніде.
В нього чубчик русявий,
ледь-ледь припорошений світлом,
а чи борошном першим
для щедрих комусь паляниць.
Він боїться не встигнути
в день поміж осені й літа,
як проміння боїться
його не торкнутись зіниць.
І колеса гуркочуть
до нього по битій дорозі...
І на місяці — брата,
напевно, вже брат заколов...
А годинник із борошна —
пісочний годинник у прозі,
чи ж його перевернеш,
як борошно шляхом втекло?
Та не жалко малому,
що зимонька снігом повіє...
Ми ж — чотири стіни!..
Легковажна скінчилась пора.
Бо схитнеться вітряк
в день якого-небудь Маковія —
й тільки борошно сиве
на лютих зимових вітрах...

* * *

Голос у серпні і тисячолітня вода,
як ви могли поєднатися так необачно?!
В ч о р а — докірливо в вічі мені загляда.
З а в т р а — сміється від горя і з радості плаче.
Ніби чекали, поки закінчиться тепло, —
флот падолистовий жовто за обрій пливтиме;
ніби дощі не казали на белебнях площ
буде колись потопельна вода, не питима...
І врятуватись од неї не можна ніяк,
і перейти, перебути, як передрімати...
Воду спалити? — синиці ні ти і ні я!..
Голос у серпні — за нього відлунням триматись.
І наслухати — звідкіль та луна доліта.
І сподіватись, що голос той — не соломина...
Хлюпа у вічі нам тисячолітня вода.
Тільки вона перед нами ні в чому не винна.

* * *

Я не знаю, чи справді той хлопець кричав:
«Зупинись!» — на пожовклий листок під ногами,
що по вітру стрибав жовтобоким курчам,
як у воду, пірнав ув автобусний галас.

Я не знаю, чи справді за руку тягла
того хлопця матуся, щоб не запізнились
до вечірньої казки, де та не жила —
доживала, екранові здавшись на милість.

Я не знаю, чи справді мене розумів
той дивак, що не вірити в осінь одваживсь.
І матусі не вірилось, мабуть, самій,
що ця істина казку таки переважить.

Поспішає автобус. І час поспіша.
Вітер листя з дерев поспішає зірвати.
За автобусом вслід поспішає душа,
щоб хоч просто спитать: «Хлопче, як тебе звати?»

* * *

Поки ще молоді — ми багачі,
і за душею в нас добра навалом.
Тим паче, нам до лампи ті ключі,
що від сторонніх скрині закривали.

Нехай беруть нас руки жебраків,
аби в долонях — не холодний камінь...
Бо й нам же скоро — упродовж років
надійде черга бути жебраками...

* * *

Коли біжиш за поїздом услід,
зростає швидкість і зростає відстань,
а ти не хочеш вірити у відступ,
а шпал попереду, як виправдальних слів.

І все-таки сповільнюєш свій біг,
спиняєшся і вже назад крокуєш.
Земля ж — вона, яка не є, а куля!
Ти біг, виходить, в протилежний бік.

* * *

Вранці прямо в дощик осінній
припливла моя біла хата —
у мікрорайоннім равеліні
хто її буде шукати!..
Вона ж незугарна незграба —
казано, не молоденька,
по-новому, вважай, що вже баба,
лящить у вухах електродзенькіт.
І в моєму висотнім бетоні
немовля сусідчине плаче,
і троянд останні бутони
чорнобривців соромляться наче...
Не достоять, поки аж помини
у того сусіда, що зліва.
Наливав же чарчину, щоб повна,
до пісень, до людей був голінний...
Чорнобривців поливати не треба —
вже з коромислом негодонька кривна.
Біла хата попливла за зорею
учорашньою, що впала із неба...
У тій хаті тихо, неначе у вусі.
У тій хаті моя мама — бабуся.
А дружині немовля сусідчине плаче...
А мені між чорнобривцями лячно.

* * *

Ти гадала не на гущі,
на дозрілих жолудях, —
що нестиме день грядущий,
буде хто і з ким в ладах.
їх гойдала (люлі-люлі)
молода твоя рука,
та були вони, мов кулі
із армійського АК.
В кого влучить наглий постріл
через мить, через життя?..
Хвацький усміх, погляд гострий —
утішалась, як дитя.
І було вже неістотно,
хто лишиться, з ким і де, —
лиш би вдовольнить достоту
самолюбство молоде.
Я від тебе втік до моря,
та туди ж услід — зима,
бо зимі немає горя,
як мені тебе нема.
От і збила ти охоту...
Дуб рудий парик надів...
Буду з моря ждять погоди
до зелених жолудів.

* * *

На автодромі цілий день аншлаг,
а я комусь простити все не можу...
Дивлюсь, як за кордон, за огорожу,
де ще пора дозвіль не відійшла.
Дротів контактних чорний верболіз
гойднеться, щоби дійству розпочатись,
й цьому циганкуватому дівчаті
од вітру стане весело до сліз.
Кавказький бос катає декольте,
чия хазяйка не йому належить, —
нічийна зона зруйнувала межі,
чужих людей зібравши тет-а-тет.
І хтось супроти руху норовить,
так одчайдушно за кермо захопившись,
неначе зна, що завтра точно спишуть
і стати йому нижчим од трави.
Хлоп'я матусі радісно гука —
мовляв, дивись: дорослий, сам умію,
а та стоїть схвильована без міри,
дашком, немов од сонечка, рука.
Отак на справжнім битому шляху,
де все по колу, тобто по спіралі,
трива невпинно споконвічне ралі
і в добру долю вірить, не в лиху.
А що із того, чи таки прощу,
кому прощення не потрібне й даром?!
Сумує за лавандами Ротару.
І світ чекає снігу чи дощу.

* * *

Музею провінційного наїв,
де рідкісний відвідувач дивує —
не витримавши мряки сонних вулиць,
запитує в полотен: «Ви чиї?»
І забуває автора за мить,
і позіха відверто і скептично,
і погляд, що ході його дотичний,
вже незабаром щезне за дверми.
Та раптом, ніби спалах обпече —
в старім багеті сивина стареча
і стомлені такі знайомі плечі,
і світло ніби маминих очей.
...В'язання білетерша відкладе:
чого він плаче, дивний той мужчина?..
І довго ще музею не зачинять
у цей осінній провінційний день.

* * *

В метро вентиляційні люки,
немов мішені у тиру...
Чи трапився конструктор злюка,
чи справа не трималась рук?
Та, повертаючись з роботи,
я відчуваю день при дню —
хтось ніби цілиться напроти,
де я на лінії вогню.
Все поспішаю проминути,
а брук в'язкий, немов рілля.
Та де ж ти, снайпере-занудо?
Не зволікай уже. Стріляй!

* * *

Багаттям погаслим цей берег вечірній
стихає, вкривається сивим туманом,
а біля підніжжя ще вранішні тіні,
здається, усіх на землі нас тримають...
Війне вітерець із чужого Стамбула,
і берег озветься, аж іскрами зблисне,
і зойкне у Кафі ота, що забула,
як мама гойдає кленову колиску.
І гірко запахне якийсь чорнобривець
край стежки гаремної в Бахчисараї,
і коні козацькі, що грива до гриви,
все далі, все далі по місячнім краю...
Лиш Возом Чумацьким гуркоче дорога,
та тільки ж далеко попід небесами...
З багаття погаслого іскри потроху
здіймаються вгору. І там не згасають.

* * *

Вдарилась шишка мені у вікно —
хтось із надвір'я, напевно, жартує.
Просто з безлюддя розвіює тугу:
двері, вікно і чиї — все одно.
Тільки б озвався з потойбіччя очима,
так підійшов і спинився на мить.
Скільки ж бо ніг вже прогупало мимо,
тільки земля вслід за ними димить.
Що їх жене у далекі світи,
стежку згубивши до власної хати,
од велелюддя, мов од самоти,
бігти, стрічати, гукати, шукати?
Там, де про тебе і гадки нема,
звідки спішитимеш, щоб не встигати
вийти з полону солодких оман,
встигнуть на шлях у село, у стріхате.
Де не забули тебе все одно,
хоч в споришах твого й сліду немає,
й досі повітря відлуння тримає —
вдарилась шишка мені у вікно...

* * *

Немов крізь товщу водяну
долинуть голоси —
іду я по морському дну,
а чи по дну сльози...
Та тільки в ярмарку людським
хіба сльозу уздриш,
коли бадьорий торг навкіл
і сам пливе бариш
до рук, до віч, до гаманців,
до учорашніх див,
яким ніщо відносність цін
в осінні холоди...
Я, прислухаючись, іду,
а голоси гучніш,
наздоганяють на ходу,
збиваючи із ніг.
І по воді пливуть вінки...
Звідкіль вони, куди?
І мамин голос молодий —
щасливий і дзвінкий...

* * *

Гуркочуть тягачі (армійський колір хакі),
і падає стіна по-людськи горілиць.
В сусідньому дворі погавкує собака
не зовсім по-міському, як з голоду колись.

Динамік на стовпі останні мовить вісті.
І всім навкруг оце давно не в новину.
Ще одне село знесли, бо тісно місту,
я думав — знову фільм знімають про війну...

З МИТТЄВОСТЕЙ

Зустрінеш па розі двох вулиць
або в обнадійливих чергах
обличчя, котрі вже забулись,
і погляди, й жести померлих...

Рвонеш, як в недільному лісі,
догнать, передати привіти,
і вклякнеш зненацька на місці:
себе серед них запримітив...

* * *

Згадалось: в зеленому червні
я був як одчахнута гілка,
а вдома холола вечерея
звичайного непонеділка.
Котилося сонечко мляво,
брехала «брехалівка» звично,
й затято по дроту кружляли
тролейбуси — пси електричні.
Та ніде спочити присісти
надвечір в зелених алеях,
немовби зійшлося все місто
вітати приїзд королеви.
Я в самім куточку загледів
на лаві порожній одначе —
сидить у кофтині зеленій,
сидить собі жінка та й плаче...
І що їй «брехалівки» кпини
та хекання псів електричних —
навкруг не обличчя, а спини!..
Ці сльози, кому вони личать?..
Іду по алеях у жовтні —
кудись заподілося лихо,
болільницький клекіт уговтавсь.
І жовто. І порожньо. Й тихо.
А вдома чекає на мене
сім'я немала й невелика.
Зустрів би ту жінку в зеленім —
на чай би, звичайно, покликав...

ПЕРЕДЗИМ'Я

Старий-престарий поміж ночі і дня
вмостився, поклавши безсоння під голову,
а вечір нагадує присмаком колива,
що добрий товариш — то більш, як рідня...
Пора лагодитись туди, до своїх...
Приходять щоночі міцні та веселі —
і спить домовий у хазяйській постелі,
і перекривля уві сні солов'їв.
І пам'ять вертає в часи негіркі —
там пісня козацька, там слово по колу —
а ранок усіх повигонить з-за столу...
І тиша озветься з порожніх кутків.
Та й знову нікого. Лиш хвіртку хита
цей вітер осінній і проситься в сіни.
Дріма домовий на горищі у сіні.
Який хоч із себе — з хвостом, без хвоста?..
Неначе й пора, та діждати б весни —
простіш з копачами, тож треба б потерпіть...
А в хаті нетопленій спробуй, засни!
Та й т о й , іч, хропе. Ще застудиться, стерво.

ЕТЮД З УЯВИ

Троянди три у стінах нічиїх
залишені, як в голодовку діти...
Ота, кому подарували їх,
доволі мала клопоту й без квітів.

Чи алібі потрібне їй було
для інших днів безпрограшно-святкових,
де світ рожевим так заволокло,
що чорним видававсь червоний колір?..

Напевно, спить, давно забувши про
ту музику дощу понад зеленим криком.
На кухні пахне смаленим пером —
сезон мисливський вже давно відкрито...

Рожеву свічку муж згасив і ліг.
Біля порога витерти несила
три краплі крові між пір'інок сивих —
троянди три у стінах нічиїх.

* * *

Камінь заляклий, хвиля вже чотирибальна,
пес, що мене за господаря вперто вважа,
зранку взяли й до весни скасували купальню —
видно, вслухатись їх не наважиться жодна душа.
Жінка в базарному шарварку стріла очима,
з болю самотності прірви-зіниці у них.
Щоб одвернутися, знайдеться, звісно, причина.
А обізватися — не обберешся вини...
Пальців чийх вузлувате зчорніле коріння
сонечка пестить круглий оранжевий плід?..
Камінь на пляжі — не камінь на змучених ріллях,
тож бо й судилося вічно корінню боліть,
пагонам щоб зеленілося молодю й світло
в сміху дитячому о безтурботній порі
та щоб любов лиш любов залучала у свідки,
поки вогонь животворний ще не догорів...
Гойдалка крана сонце у море впустила —
хай там, за обрієм, день невчорашній шука,
хвилям і людям, псу і корінню щастило б
й гріла б хоч сни мені рідна колюча щока.

ОСІНЬ, 1972

Харкове, вбити комусь закортіло
хату Григорія Сковороди!
Чуєш? Хоч потім до діла й без діла
не винувать Золотої Орди!..
Сволок важкий до землі припадає,
перехрестившись три віки тому.
«Все те не наше, що нас покидає» —
чин міліцейський жартує у тьму...
Мов під копитами, під матюками
щезла надовго зелена трава,
в Сковородинівці вимовив камінь:
— Всякому городу прав і права!..
Дизель реве, та не крупівським гуком,
жили напруживши, як не порве...
Може, останній тоді від розпуки
на Журавлівці помер журавель?
В кого вдалися ми, бісові діти,
що заболить, аж коли припече
полум'я смертне, котре, щоб згасити,
в світі не вистачить сліз і очей?
Сивий наш батьку, Григорію Савичу,
каяться вміємо, грішників тьма...
Так і лишатись вам в мандрах назавше.
Може б, вернулись — так хати нема!

* * *

Сила і мудрість на різних кінцях шкали...
Доле зрадлива, дай мені вимовчать слово —
хай балакучим чути немає коли
всіх, окрім себе, у тиші під сонцем любові.
Що там хитає стрілку живих терезів —
страх і надія, віра і біль невтоленства?
Не притлумити й заупокійним молебням —
понад снігами палахкотить березіль.
Чом неодмінно прагнеться смертним гріха
Під тягарем благопристойним шаблону?
Слово і плід споконвічно вигойдує лоно,
а про Голгофу хтось необачно збрехав...
Мудрий чи сильний втрату не вибрав собі.
Сонце як маятник, кожному хочеться їсти.
Бути Христом роль нелегка далєбі,
значно доцільніше часом піти в атеїсти.
Понад снігами палахкотить березіль —
не притлумити й заупокійним молебням.
Страх і надія, віра і біль невтоленства —
що там хитає стрілку живих терезів?
Всіх, окрім себе, у тиші під сонцем любові
хай балакучим чути немає коли.
Доле зрадлива, дай мені вимовчать слово.
Сила і мудрість на різних кінцях шкали...

* * *

Рядки дотичні до думок,
думки дотичні до колізій —
так, мов до сонця понад лісом
дотичний предковічний мох...
У них вдивляюся, немов
у дзеркало під час гоління.
Які ж ми до слівес голінні,
до клятв, обіцянок, промов!..
Думки у вирій подались.
Слова — мов камені лежачі.
А на столі від мами лист.
Чекає відповіді, й плаче.

ОДИН
ІЗ НЕБАГАТЬОХ ЛИСТІВ
ДРУЖИНІ

Я малював на чистому папері
твоє обличчя сажовим графітом,
мені ж казарма відчиняла двері,
тривоги вогник поза ними кліпав.
І сажовим графітом постріл пахнув,
і ледь сукном припаленим шинелі.
Найважче — по команді вчитись спати,
та сон проблеми денні перемеле...
Я розучився по команді жити,
ходити не куди-небудь, а... в ногу.
Та за вікном цієї ночі знову
біліє місяць комірцем пришитим.
Графітом пахне каша пригоріла,
солдатська каша — то не просто страва.
Мені давно нема до неї діла,
чому ж пройма не спомином, а страхом?
Невже графітом пахли ті конверти —
такі біленькі, наче сніг лапатий?..
Не прислухайся, то наш син упертий
напевне... по команді вчиться спати.

ПО ДОРОЗІ ДО ОЗЕРА РІЦА

Відшукати не вдасться такого села,
де в природі чогось не знайшлося в запасі —
чуєш, тонко співає місцева бджола
над фортецями тихих довірливих пасік.
Там повільно спішить о юначій порі
по сусідній горі гай самшитовий вгору,
а без нього і гордий *Notre Dame de Paris*
не стояв би таким непокірним і гордим...
То нічого, що є ще павук-каракурт
й павучисі коханого з'їсти за радість.
Тільки б вам на шляху не зустрівся манкурт
ні заради екзотик, ні зради заради!..
Підіймаємось до володіння гадюк.
Негостинні створіння, та що ти поробиш! —
певно ж, треба у світі глобальних злодюг
бути справжнім комусь охоронцем природи.
Скільки нас тут промчало, пройшло, проповзло
Хто ми — гості, плантатори, дачники хитрі?
Залишиться за нами невже тільки зло,
тільки присмак пилюки в гірському повітрі!
Ви устигли на фото увічнити себе —
аналогія, бач, Магомета з горою...
Я ж вклоняюсь господарям гір і небес:
— Гамарджоба! Простіть нас! Бувайте здорові..

* * *

Сьогодні в мене День Натури —
я не втручався в балачки,
дививсь, як молоді фігури
ладнали вудки і гачки,
а кавалерам облісілим
і ловеласам хоч куди,
поки ще сонечко не сіло,
тини збирались городить.
Хвалили райдугу над морем,
що ось купальничок не згірш,
що був собі письменник Моем,
писав про місяць і про гріш...
Та не про гріх, боронь вас боже,
аж засоромилась одна...
І хтось був на Марчело схожий...
І хтось вітрила вже ладнав...
І називали День Чаїним,
й неспроста вже чи неспроста
в словах нічого не таїлось,
устам всміхалися вуста...
Я першим все-таки помітив:
із купою білизни йшла
у дні осіннім жінка літня
із отутешнього села.
Звідкіль цим знати Лорелеям,
що зранку, а чи пак зрання□
за розкладом сьогодні в неї
був День Великого Прання...

* * *

Іще такий між інших днів люблю,
коли, сховавшись од турбот щоденних,
пишу, неначе зайчиків ловлю —
усі вони найсонячніші в мене.
І кожен прагне вирвати з п'ятьми
то профіль чийсь, то дим, то дальній берег —
устигни лиш — до серця все візьми,
а найдорожче поверни паперу...

НЕПЕРЕЛИВКИ

«Мовчання — золото», — навчали нас сумлінно
оті, що мають бути на коні,
і ми, до одностайності голінні,
у золоті втопились, як в лайні.

Немов повітря, стало слів потрібно.
Багато хто лишився без коня...
Та часом у словах не стільки срібло,
відверто вже срібляники дзвенять...

МОСКВА. ПУШКІНСЬКА ПЛОЦА. 1988

Скільки в гумових палицях чорного зла,
скільки в хижих оскалах здорового глупства!..
Важко середньовічних щитів плексиглас,
навіть вмючи, заримувати із глуздом.
Чорний профіль майданний на синьому тлі
саркастично всміхається думам осіннім:
споконвіку ведеться у нашій землі —
батогом після пряника мудра Росія...
Я хотів би дізнатись ні більш і не менш —
із яких же анналів ідейних береться:
«чорні ворони» після червоних знамен,
чорні архіпелаги та чорні берети?
Без'язикий полковник на мене насів,
чий підлеглий щасливий «роботою з людьми»,
чорні лицарі революційних часів,
профіль генія, мабуть, вже білий од люті.
Я поїду в Москву, поспішу на майдан,
що для слів і для дум був іздавна просторим.
Тільки що коли раптом стряслася біда —
постамент опустів, чути крок командора!..

ВІДЛУННЯ СЛОВА

Горич — так називали казахи
Т. Г. Шевченка на засланні

Приходьте, Горичу, до нас.
Ми не змогли. Ми — казахи.
Простіть пустелю, бо за плаху
вам наша рідна сторона.

І ми в пустелі — байгуші.
Так, байгуші,
а не манкурти...
Нехай згоріли наші юрти, але не спалено душі.

Спресує душі час в зерно,
зерну дадуть наймення слово,
а смертних тіл пусту полову
пустеля прийме все одно.

І як його уберегти,
коли навкруг піски та орди —
важкі підкови, кінські морди,
а до облич рости й рости...

Приходьте, Горичу, до нас.
Ми — байгуші,
але багаті,
бо усмішка казашки Каті
у світі цілому одна.

Насміляться її уста
дітей навчати говорити,
так само, як арики рити
в пустелі справа непростя...

Дітей тих ждуть концтабори
та зустріч із четвертим блоком...
«Реве та стогне Дніпр широкий»,
але то тільки до пори.

Бо все ж над юрти і піски,
бо все ж над морди і підкови —
обличчя, вирізьблене словом,
як місяць серед хвиль ріки.

Невже ж не вистачить зерна,
щоб висіяти вздовж ариків!..
Мовчить пустеля смертним криком:
— Приходьте, Горичу, до нас!

* * *

Снишся тяжко:
сам собі собою...

В. Затулівітер

Якось так згадаю
чи присниться
ну, можливо, й зовсім без причин,
як у математиці
різниться
змінність і незмінність величин.

Пишуть синусоїди
на стрічках
прилади, яких нема точніш,
і спішить
остання електричка
в традиційно горобину ніч,

де, звичайно, дощ
гроза лякає,
де боюся, — поки довезе,
хтось мене
вже більше не чекає
в домі, що постійний, як музей.

І мені вертатися
од станцій,
імпульсивно вірячи, що не
межі, аксіоми
та константи
знов за горло братимуть мене.

Краще б катаклізми
чи пожежі,
тут стихія — перевір себе! —
тільки б не німі
байдужі вежі
від землі до синіх до небес,

тільки б не
відповідальні крісла,
що незмінно упродовж сторіч
так мене стрічають
нині й прісно,
ніби я вже комісійна річ,

аксіома, вписана

в таблицю,
нефункціонуюча деталь...
Я іду.
Мені назустріч лиця.
Сніг високі вежі заміта.

ЗМІСТ

«Хвиле холодна...» — — — — —	3
За тридев'ять земель — — — — —	4
Дзвіниця — — — — —	5
«Не сплять готелів лейденські банки...» — —	6
Літній Пан — —	7
Ожеледиця, 1982 — — —	8
Хлопців беруть в армію —	9
«І мати зітхне: слава богу...» — — — — —	10
Храм трьох вершників у горах Криму — — —	11
«Дівчата вишивають рушники...» — — —	13
Отам, на розі миру і війни — — — — —	14
«День як вечір. Вечір — ніченька...» — —	15
«Я Вас любив, як донечку свою...» — —	15
«Неначе в різних НЛЮ...» — — — —	17
В ніч на 9 Травня — — — —	18
«Поет, немовби в оправданні...» — — — — —	19
«Мої знайомі — пси сторожові...» — — — — —	20
«По вулиці Ганни котилася тиха підвода...» — —	21
«Од місяця до мене стежка...» — — —	22
Похорон батька — — — — —	23
«Померлих незворушно поминають...»	24
«До мене вчора приходило...»	25
«Скажіть, у вас була в житті Ассоль...» — — — —	26
«Не впізнаю твоє лице...» — — — —	27
«Бува, ходжу собі по вулицях...» — — — —	28
«Неначе вперше бачу знімок...» — — — —	29
«В моєму селі на вокзалі годинник...» — — —	30
«Я жив, пригадую, в Москві...» — — —	31
«Ми копали яму вчотирьох...» — — — —	32
«Я довідатись якимось хотів...» — — — — —	33
«У віночках сидять дівчата...» — — —	34
Ще раз про знаки зодіаку — — —	35
«І ялинка, й дівча зелене...» — — — —	36
«Вже вечірнім людям поробилось сонно...» — — — —	37
«Так досить часом крихітки тепла...» — —	38
«А завтра все буде, як завтра...» — — — —	39
Елегія Дуньчиної Левади — — —	40
«Ти переходиш у пам'ять...» — — — —	42
«Вже на проспекті вимкнуто вогні...» — — —	43
«Та електричка-ріка...» — — — —	44
Вірш, так і не прочитаний Тетяні Шамрай — — — —	45
«Голос у серпні і тисячолітня вода...» — — — —	46
«Я не знаю, чи справді той хлопець кричав...» — —	47
«Поки ще молоді — ми багаті...» — — — —	48
«Коли біжиш за поїздом услід...» — —	49
«Вранці прямо в дощик осінній...» — — — —	50

«Ти гадала не на гущі...» — — — — —	51
«На автодромі цілий день аншлаг...» — —	52
«Музею провінційного наїв...» — — — — —	53
«В метро вентиляційні люки...» — — — — —	54
«Багаттям погаслим цей берег вечірній...» —	55
«Вдарилась шишка мені у вікно...» — —	56
«Немов крізь товщу водяну...» — — — —	57
«Гуркочуть тягачі (армійський колір хакі)...» — — —	58
3 миттєвостей — — — — —	59
«Згадалось: в зеленому червні...» — —	60
Передзим'я — — — —	61
Етюд з уяви — — — —	62
«Камінь заляклий, хвиля вже чотирибальна...» —	63
Осінь, 1972 — — — —	64
«Сила і мудрість на різних кінцях шкали...» — — —	65
«Рядки дотичні до думок...» — — — —	66
Один із небагатьох листів дружині — —	67
По дорозі до озера Ріца — — —	68
«Сьогодні в мене День Натури...» — — —	69
«Іще такий між інших днів люблю...» — — — —	70
Непереливки — — — —	71
Москва. Пушкінська площа. 1988 — —	72
Відлуння слова — — — —	73
«Якось так згадаю...» — — — —	75

Литературно-художественное издание

Бойко
Виктор Степанович

ЗАЗИМКИ

Стихи

Харьков, «Прапор»
На украинском языке

Редактор *Н. Д. Матюх*
Художній редактор *Я. М. Ярешко*
Художник-оформлювач *О. С. Литвинов*
Коректор *Я. М. Тимошенко*

ИБ № 2491

Здано до набору 25.10.89. Підписано до друку 15.06.90.
БЦ 00042. Формат 70X90¹/₃₂. Папір друк. № 1. Гарнітура
літературна. Друк високий. Ум. друк. арк. 2,92. Ум.
фарбовідб. 3,14. Обл.-вид. арк. 2,18. Тираж 3000 пр.
Зам. 1839. Ціна 25 к. Видавництво «Прапор», 310002.
МСП, Харків-2, вул. Чубаря, 11. Харківська міська дру-
карня № 16, 310003, Харків-3, вул. Університетська. 16

Бойко В. С.
Б 77   Зазимки: Вірші / Віктор Бойко. — Х:
Прапор, 1990. — 78 с.
ISBN 5-7760-0167-3.

Нова збірка віршів Віктора Бойка присвячена духовному світу людини, який розкривається в різних проявах і подіях сучасності. Знайшла відтворення у віршах і проблема відповідальності за історичне минуле, культуру народу, за чистоту навколишнього середовища, за мирне небо над планетою.

М218(04) — 90^{Б 4702640202 – 004 49-90}   ББК 84Ук7-5